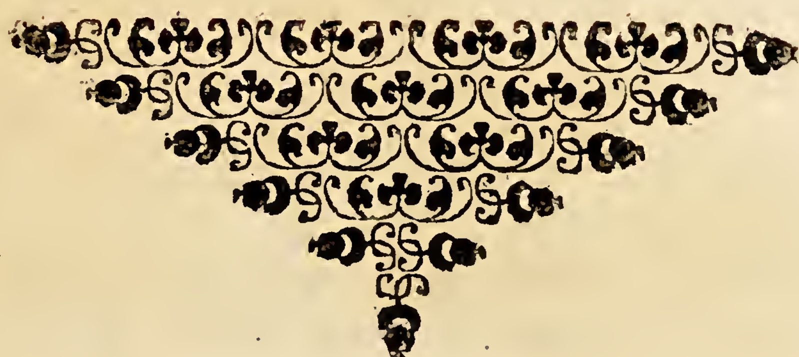

Amsterdamsche
VEERMAN
OP
MIDDELBURGH.

over de knoeijerijen der bewindhebbers
van de W. I. Comp.

Tot VLISSINGEN,
Gedruckt by my Jacob Jansz Pieck, in't jaer ons
Heeren. 1650.

Amſterdamſche Veerman

OP

MIDDELBURGH.

t'Samenſpraeck,

Tuſſchen

Jan, Pieter, Klaes, Paulus.

Jan.

WEl Vrunden / dit is goet weer naer de tijt van 't Jaer daer we in zijn / een goede wint naer onſe ſin een matelijcke koelte / ende goede voortganck (Godt ſy gelooft) ſullen ſoo wel haeſt over raecken.

Pieter.

Dat's waer mijn Vrundt daer hebje ghelijck in / ſoo 't maer niet en verandert / want om dit ghety van 't Jaer is de wint wat veranderlijck en ſlaet licht om / ter Contrarie / maer mogen wijſe ſoo behouden (gelijck verhoopen) ſullen volgens u ſeggen een ſpoedighe reys erlangen.

Klaes.

Dat's een dinck dat ſeecker is.

Jan.

Nu dat overgheſlagen [wy moeten 't alles van Godt verwachten] maer wat nieuws hebbenſe nu tot Amſterdam / ick hoor ſoo veel praten vande Weſtindiſche Compagnie ende de quade directie van eenige Bewinthebberen / ſoo dat ſommighe ſeggen / al wierdenſe

thien mael door haere Hoogh Mogende geholpen / soo en kanse niet staende blijven / soo lange sulcke Guyts aen 't roer sitten.

Paulus.

Daer hebbe ick mede een staeltgen van gehoort / my wierde lestent op de Beurs vertelt van eenen Karel Looten in sijn eerste regieringe (zijnde over de Coopmanschappen) hoe dat hy sittende op de verkoop van Suyckeren / Indigo als andere goederen / hy de selve verkoopinghe heeft opgehouden.

Pieter.

Maer waerom toch?

Paulus.

Dat sal ick u verhalen / hy selfs voor sijn preuve hadde een hope Suyckeren / Indigo als anders die hy daer mede insalligh soude ghemaeckt hebben / en daerom heeft hy dat gedaen / maer het volgende klinckt noch anders / dat is / hy stelt voor den Vloot van Bouwen Heynsen toe te rusten en al om sijn eygen profijt / die soo ongeluckigen tocht heeft gedaen met Jan Dircksz 't Lam in Guinea / daer soo meenichte menschen die van ellende niet gestorven waren / voorts soo onnoosel om den hals raeckten als yder is bekent / dit ende het bovenstaende wiert begroot wel op twintich tonnen Gouts / (dat meest door sijn toedoen was by ghekomen) dat de Compagnie daer by was ten achteren gestelt / hoe soude dan / soose alle soo waren / de Compagnie konnen staende blijven ofte geredresseert worden; 't zy by wat middelen het oock by der hant ghenomen werdt: maer soo haere Ho. Mog. 't selve behartighende ende de ghemeene middelen daer toe employeerde / so mosten sy eerst onderstaen wat personen daer toe bequaem waeren ofte niet / altoos desen soude ick wraecken / wat dunckt u daer van Confrater Klaes?

Klaes.

Wat sal ick segghen / men hoort soo veer dat de winter kout is / ick hebbe mede wel wat gehoort en dat nu onlanghs geleden van een seecker Vrunt / datter eenen is ghenaemt Marcus de Vogelaer die in sijn eerste regieringe tegens eer en eedt die hy aen de Heeren Burgermeesteren tot Amsterdam hadde ghedaen hem niet ontsien heeft een goede partye Moscovis speck aende Compagnie te verkoopen ende te leveren / alhoewel men soude konnen seggen / verkoopen aen hem selven / alsoo hy in dien tijdt self Commis vande vivres was / ende hy

al 't minste niet en vermocht het selfde te doen.

Jan.

Yo / spreecktghe van dat schelmachtigh mantje / my ghedenckt een Man ghesprooken te hebben die my seyde daer selfs van te hebben ghegeten ende mede helpen over boort werpen / wat een schoon werck dat sulcke dieven uytrechten/ja alsse vernemen datter over geklaeght wort/ soo maecktmen de luyden wys datse het maer half gaer moeten koocken/ en sal dan het swoort soo niet afvallen / maer al verlooren watmen met ondeughende menschen ofte ondeugent goet begint; 't most overboort ende niemant en wilde 't eten.

Pieter.

Dat is niet / men heeft sulcken Man noch echter wederom Bewinthebber gemaeckt / vande hooft participanten / die wel mochten willen datse haer bevuylt hadden toense hem haer stem gaven/ want die Man soude eer thien Compagnie inde gront bederven voor en aleer een te helpen maintineeren ofte op de been te brengen/heeft hy niet alle de Caribische vaert van Amsterdam ghediverteert: soo in 't Noorder quartier als het Zuyder quartier/waer door die van Noort-Hollandt hebben haer schulden komen betaelen / en dit doet niet anders als syn vuyl ende onbeleeft onthael aen de Koeplieden/haer scheldende voor schelmen en guyten die op die plaetsen handelen: ende in anderen plaetsen wetense niet met wat goet onthael datse sulcke luyden sullen bejegenen / laeten de luyden een stoel setten / ende altemets een Roemer Wijn toe schencken; 't welck de luyden animeert / maer souden echter haer Goederen noch liever hier schepen (soo het yets by quam) soo dickwils so in Schepen als Schuyten haer goet te laten schadeloos maecken / maer het quaet onthael als boven doet datse aen andere kamers loopen / jae al wistense dat al haer goet in bordel soude loopen/wat dunckje van soo een Man/is die niet noodig voor de Participanten?

Paulus.

Ja wel perfect/ en daer heeft hy noch een sonder handen / die hem alles aenbrieft / hoe hy heet en weet ick niet maer de naem is my al verhaelt/ die weet van syn legende ende van meer andere Bewinthebbers / waer over sy hem oock 800 guldens des Jaers gheven/en is een Vreemdelinck die selfs niet en weet uyt wat lant dat hy is gheboren/ ende onder die voorsorghe die zijn vrunden de Bewinthebbers tot hem dragen soo doet hy wat hy wil / want niemant en derft hem teghen spreecken/ op dat hy niet aen den dagh en breught haren

quade stucken/ soo directelijck als indirectelijck by haer begaen ende door hem uytgevoert/ teghens haer eedt.

Pieter.

Nu hoor eens/ick sal u-lieden een ander staeltjen voor legghen dat nu eenighe Jaeren soude gheleden wesen/ namentlijck hoe dat het Schip Mauritius (leggende inde Winter-tijdt in het Texel op hebbende 14 's Jouwers) is ghevaeren/ den Equipagne Mr. Sael/ vreesende voor Ysgangh ofte Storm; is op het West-Indische Huys gegaen/ alwaer hy vindende de voorsz Vogelaer/ hem heeft aengedient of het niet geraeden was/de Matrosen soose alreede aengenomen waren (zijnde ontrent 24 sterck) aen boort te senden/ op dat so den Ysgangh mochte komen te gaen/sy het Schip mochten in Zee brengen/ ende alsoo te bergen/ maer wierde daer over door Vogelaer voornoemt heel qualijck bejeghent ende uytgescholden/segghende onder anderen wat een schoone Equipameester hebben we daer/die de mesnagie vande Compagnie behoorde te soecken/en wil 14 mannen lichten ende wederom 24 in plaets stieren; maer hy met sijn groot verstant/ en dacht niet eens dat de 's Jouwers haer dagh-gelt ende de kost daer en boven hadden/ daer en tegen de Matrosen maer simpel de kost hebben ende ghenieten geen Gagie/ voor datse de leste Con achter haer hebben.

Jan.

Wel dat 's een goet overlegh van sulcken Man.

Klaes.

Een heel goet oordeel (mijns bedunckens) gelijckje seght/ maer nemen de andere sijne Confraters dat alsoo aen? ick en soude het van so een niet konnen verdragen al soude ick met hem eens pluysharen.

Pieter.

Maer hoor voort/ hoe het met het selve Schip is afgheloopen/ juist daer de Equipameester voor ghevreest hadde/ is korts aen den Ysganck met een storm ontsteecken en is het Schip (door onmacht van Volck) op een drooghte geraeckt ende op vier voet waters gheset/en gink het Schip so 't geladen was tusschen 13 en 14 voeten diep.

Paulus.

Maer hoe ginck het doe voort met het Schip.

Pieter

Pieter.

Luyſter ick ſal 't u alles vertellen / ſoo als het my is verhaelt van die gene die ſeyden het ſelf vande voorſz Equipameeſter ende andere op de Beurs opentlijck hadden hooren vertellen.

Klaes.

En dat ſoo opentlijck op de Beurs.

Pieter.

Jae want het is alreede yder bekent wat voor een man het is.

Jan.

Wel dat is een brave renomie voor hem ende de ſijne.

Pieter.

Nu om voort te varen en by ons propooſt te blijven / het Schip is daer met de 14 's Jouwers de heele Winter blijven leggen in duyſent periculen ſo van menſchen / Schip ende goet : en was het ſelve Schip meeſt met victualie geladen om Braſil te ſecunderen / maer om dat deſe Vogelaer ſoo ſeer op de meſnagie heeft gelet ſoo heeft gans Braſil in groot perijckel geſtaen om verlooren te gaen / de goede ingheſetenen in hare Vyanden handen ghevallen / ende voorts alles (dat ſoo veel bloets gekoſt heeft) in ruine gheloopen / gelijck ick u ſal vertellen.

Paulus.

Maer is het moghelijck datmen ſoo een Man op de Beurs ofte op 's Heeren ſtraten tollereert / die man is waerdigh datmen hem wat anders leerden / trouwens dat ſtelle ick aen wijſer oordeel.

Pieter.

't Is de waerheyt 't geen ghy ſeght / hy en behoort in geen kercke / ofte anders toegelaten te werden / maer om dit bovenſte te verbolgen / moet noch dit bybvoeghen / nu de Winter over zijnde / hebben het Schip moeten loſſen / ende het ſelfde goedt wederom in het Schip Graef Enno moet ſchepen en alſo het voorſz Schip ſchadeloos was / ende wederom in oet gekielhaelt werden.

Jan.

Wel dat was een brave meſnagie / men ſoeckt een leege dop ende 't Ey laetmen leggen.

Pieter.

Pieter.

Dit was noch het minste / ghelijck ghy nu sult hooren / ten ware gheweest dat de Schepen de gulde Valck / ende den Elisabeth / die naer Mauritius waren geladen een spoedighe reys hadden erlanght (zijnde geladen met Victualie) soude deerlijck als boven met Brasil afgheloopen hebben / waer over de Schippers vande twee voorsz Schepen yder met een goude Medalie zijn vereert gheworden / waer op de rant stont / Pharnambuco ontset / door de gulde Valck ende den Elisabet / stont dat niet wel geschapen om alles quijt geweest te hebben / ja daer waren luyden van vermogen / die haer kleyne Kinderen met stijffel-pap hebben moeten onderhouden / en soo voort / denck nu eens hoe veel soo een dwarsdrijvertghen / die alles naer zijn sin wil drijven kan te wege brengen.

Klaes.

Jae wel men hoort vreemde dingen / so haer Ho. Mog. daer in niet versien / sal't zijn leven met de Compagnie niet konnen lucken / want Godt de Heere sal haer / namentlijck de Compagnie hoe langher hoe meer zijn seegen ontrecken.

Pieter.

Maer ik moetje noch wat seggen / dat op de mesnagie daer dese Vogelaer principael op let soo hy hem beroemt / namentlijck / hoe dat hy heeft aenghenomen een backers-ghesel / voor dese geweest hebben de Commandeur over de Soldaten aen Cabo Verde / voor onder Commies tegens 36 guldens ter maendt / ende desen goeden hals en kan noch lesen noch schrijven / noch oock de Portugeese tael / is dit geen brave mesnagie om het in alle quartieren te bederven.

Paulus.

Jae wel ghy vertelt ons soo veel / van die Man dat het my al verdriet laten wy eens mede tot eenige andere komen soo't de Vrunden ghelieft.

Jan.

Neen noch niet. My komt noch te vooren / dat ick hebbe hooren seggen vande selve Vogelaer / hoe dat hy (zijn Vrou inde kraem leggende) zijn Minne-moeder heeft met kint gemaeckt / ende daer over gevlucht zijnde / is in ons Zeelant achterhaelt ende wederomme tot Amsterdam gebracht / wat het hem gekost heeft weet hy selve best.

Voor-

Voorders noch meer wiert my des daeghs vertelt van een seecker goet Vrient / hoe dat hy Reeder was van seecker Schip en Cargasoen voor een vierde part gedestineert naer Guniva Contrabande / wat is dan van de Compagnie soo sulcke schelmen inde Regieringe sitten ende alles overhoop smyten tegens eer en eedt aende E. Ed. A. Heeren Burgemeesteren gedaen? Nihil.

Jan.

Maer vrunden hebje niet ghehoort van Bloemaert / daer wort wonderlijck van gediscoureert / namentlijk dat hy buytens lants wel mocht correspondentie hebben met vreemde Potentaten / ende tot nadeel van de Compagnie voorsz; en sulcken Man maecktmen noch Generale Reeckenmeester: O! te beklaghene Participanten / soo Weduwen / Weesen als anders / ghy wort aen alle kanten uytghemergelt / ende u eyghen honden bijten u.

Klaes.

Dat kanmen evenwel niet seecker na seggen / want als het soo was men behoorden hem een ander ten exempel aenden lijve te straffen / maer ick hoorde eersdaeghs noch een ander vogeltgen queelen / namentlijk dat hy mede Reeder (neffens meer andere Bewinthebbers) soude wesen aende Schepen soo met andere Potentaten hare Commissien naer de kuste van Guinea zijn vertrocken / als die noch sullen vertrecken / mede dat eenige op de selve Schepen varende van hem selver Gelt op Bodemery mede genomen hebben / seg my eens hoe kan de Compagnie bestaen daerse alreede Angola ende St. Thome quijt is / Brasil half verlooren ende haer eygen ministers haer laten ghebruycken soo met pende als anders om de voorsz Compagnie de kuste van Guinea mede onbruyck te maken.

Pieter.

Ja wel de Guyterey is te groot / soudender al veel zijn uytgeseyt de respective Magistraets persoonen / die van dieverye vry zijn / want dat enneme ick niet aen / dat die daer aen schuldigh souden wesen / principalijcken die gheen handelinghe en drijven.

Paulus.

Wel daer hebbe ick oock noyt van hooren segghen / maer wel van veel meer anderen.

Jan.

Van wien toch / en als ghy gedaen hebt sal u die ick weet ook mede deelen?

Paulus.

Maer van eenen Schuylenborgh.

Klaes.

Wel dats immers sulcken deghelijcken man die naer ick hoor niet een Predicatie versuymen sal / daerom seytmen in 't gemeen al siet men de luy men kentse niet / doch ick kan 't noch qualijck gelooven / derhalven soo 't u gelieft vaer voort.

Paulus.

Maer hoor dan toe / nu kortelinghe op de Beurs zijnde tot Amsterdam met eenige van mijn goede Vrunden / hy daer by geval by komende / hebbende met malkanderen eenige discoursen soo van 't een als ander, de commercie aengaende ghehadt / zijn doen wederom van hem ghescheyden soo wiert my gevraeght of ick die man wel kende / seyde neen : gelijck 'k oock niet en dee / of weet oock niet hem meer gesien te hebben ; soo wiert my geseyt dat hy het was en een van de Bewinthebberē vande voorsz Compagnie nu voor de tweedemael / maer niet om te letten op de Compagnie profijt / nemaer meest op zijn eygen gelijck dat gebleecken heeft / doen hy in 't Bewint was / het yser en de spijckers alsoo hy daer in handelt de reeckeningh altijdt op sijn Broedersnaem wiert gestelt / en na die tijt dat sijn Broeder het Bewint van de Compagnie hadde op sijn naem / also hebbense overen weder gekaets ; wat dunckje zijn 't mede niet brave stuckjens?

Klaes.

Ja seecker zijn dat sulcke luyden / dat had ick evenwel niet gelooft / maer men seyt gemeenlijck en het is dickwils waer / dat onder schijn van Religie / de meeste schellemstucken schuylen ; dat heeft wel ghebleecken aen Mahomet / Jan van Leyden tot Munster / als mede de Pausgesinde / die door schijnheyligheyt ende bedrogh soo veel duysenden menschen hebben verleyt ende om den hals gebracht / nu laet ons doch voorder hooren 't gheen ghy daer van weet.

Paulus.

Ende soo gaende pratende gheraeckten van malkanderen en wierden onse woorden afgebroocken / maer naer ick verstaen kan uyt haer woorden / vielder noch vry wat meer te segghen / die ick als ick eens weder tot Amsterdam kom / wel sal vernemen / al soud icker een achter noen toe nemen en my oock een Rosenobel soude kosten / want ick ben vry nieuwsgierigh daer naer / sy sullen in Zeelandt over sulcke

staeltjens

staeltjens seer ontstelt zijn alhoewel ick geloove het daer oock soo heel pluys niet toe en gaet/ elck seytmen is een dief in sijn neering.

Jan.

Maer dit en versta ick niet voor een neering / want het is het Bewint hebben over andere luyden haer goederen soo van Weduwen en Weesen als anderen / ende waer aen verknocht zijn met Eede deselve wel te beneficieren / voor soo veel in haer vermogen is; maer een ander mocht seggen / waerom en mogense dan haer eyge goederen soo wel niet aende Compagnie verkoopen als alle andere / waer op ick segge. Datse volgens het Octroy ende Eet het selve niet en vermogen te doen/ eensdeels om datse 't guntse aen anderen niet konden verkoopen 't selve aende Compagnie souden stille swijgens komen over te doen/ ende also soude de Compagnie altijt ondeugende waren hebben / anderdeels zijn verbonden volgens het Octroy de hooftparticipanten die goede leverantie deden ende haer Capitalen van 't begin vande Compagnie hebben buyten ghestaen te laten leveren / maer wort nu niet naer ghesien / [Godt betert] gaet al by gunsten en gaven die meest geven/ worden eerst geholpen/ 't welck hope dat God en de hooge Regieringe daer in sullen versien / daer aen niet en twijfele.

Klaes.

Maer ick hoorde deses daeghs oock wat / namentlijck van Barpman ende van Beeck/ ja seyden dat de meeste contramineurs vande Compagnie waren / ende soo sulcke luyden daer by bleven / ware niet moghelijck de Compagnie te restaureren/ waer op dient ghelet te werden.

Paulus.

Ick hebbe mede noch wel wat gehoort van andere meer/ maer also wy nu voor de wal zijn ende yder sijn weg sal moeten nemen/ sullen 't hier by laten blijven / tot dat wy eens wederom by den anderen komen. Hier mede vaert wel ende dancke u - lieden voor goede geselschap: de Heere onse Godt geve ons gunt ons saligh is/ Amen. Ende verhoope 't beste vande voorsz Compagnie.

U Y T.

